

Олександр ХОЛОД, академік Академії вищої школи України,

д-р філол. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-6851-0176

e-mail: oleksandr.holod@pnu.edu.ua

Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна

КОНТРАРНИЙ ХАРАКТЕР СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ТВОРЧОСТІ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО ЯК ФРЕЙМ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЙОГО ОБРАЗУ

Вступ. *Проблема контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості Максима Рильського є багатозаровою і мало-дослідженою. Термін "соціальні комунікації" потребує уточнення, оскільки існують різні його інтерпретації. Контрарність у творчості Рильського також не була до кінця вивчена, що підкреслює актуальність дослідження. Мета роботи полягає в ідентифікації ознак фрейму у процесі формування образу поета на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, представлених у його творах і біографії.*

Методи. *Дослідження базується на холістичному підході, який розглядає творчість Рильського як цілісну систему. Застосовуються методи контент-аналізу, дискурс-аналізу, біографічного методу, соціологічного аналізу, семантичного аналізу, компаративного аналізу та фрейм-аналізу. Також використовуються літературний аналіз та історичний метод для вивчення впливу соціально-політичних умов на творчість поета. Дослідження включає два етапи: теоретичний аналіз літератури й експеримент з опитуванням 32 респондентів віком 17–22 років.*

Результати. *Аналіз творів Рильського виявив кілька ключових ознак фрейму: контраст між особистим і суспільним, використання іронії та самооборони, конфлікт між мистецтвом й ідеологією, символіка й алюзії, зміна позиції та адаптація, а також реакція критиків. Експеримент показав, що 93,9 % респондентів вважають соціальні комунікації у творчості Рильського контрарними. Позитивні оцінки його образу склали 71,8 %, амбівалентні – 25 %, нейтральні – 3,2 %.*

Висновки. Дослідження підтвердило гіпотезу про наявність контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості Максима Рильського. Поет зміг зберегти внутрішню свободу й гідність у складних історичних умовах, що робить його творчість актуальною і сьогодні. Отримані результати дозволяють краще інтерпретувати твори Рильського та його біографію, а також розуміти, як його образ формувався в умовах радянської ідеології.

Ключові слова: Максим Рильський, соціальні комунікації, контрарність, фрейм, іронія, біографічний метод, літературний аналіз.

Вступ

Проблема контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості Максима Рильського має два основних прошарки й декілька додаткових, що ускладнює детальний аналіз. По-перше, термін "соціальні комунікації" вимагає семантичного уточнення, оскільки сьогодні існує декілька різнопланових визначень терміна. По-друге, не до кінця відомим є факт контрарності соціальних комунікацій у творчості Максима Рильського. По-третє, для розуміння поняття соціальних комунікацій у творчості М. Рильського варто уточнити семантику терміна "контрарний". Спираючись на зазначене, констатуємо актуальність подальшого дослідження.

Сьогодні різні наукові школи по-різному тлумачать термін "соціальні комунікації". Надалі ми орієнтуємося на визначення представників Київської школи соціальних комунікацій (Різун, 2012; Холод, 2018; Почепцов, 2010; Горовий, 2010) розглядають соціальні комунікації як "інструментарій соціальної інженерії... , що слугує для регулювання соціальних дій, соціальних взаємодій і соціальних відносин" (Холод, 2018).

Під терміном "контрарний", як і в класичній Аристотелевій логіці, маємо значення "протилежний, супротивний; контрарне відношення – відношення протилежності між судженнями або поняттями (наприклад, "білий" – "чорний"). Одне з контрарних суджень є неминуче хибним, друге може бути або істинним, або хибним" (Slovnyk.me, 2025). Надалі будемо вживати термін "контрарний" у смислі "протилежний".

Соціальними комунікаціями у творчості М. Рильського ми називатимемо обмін інформацією задля регулювання соціальних дій, взаємодій і соціальних відносин (у розумінні М. Вебера (Розуміюча соціологія Макса Вебера, 2025)). Відповідно контрарний характер соціальних комунікацій у творчості М. Рильського ми тлумачимо як протилежний характер зображення соціальних комунікацій. Іншими словами, аналізуючи факти творчості М. Рильського, ми ідентифікуємо ті вчинки й події, які мали свого часу протилежні тенденції в авторській рефлексії, в оцінці біографів майстра, в творах митця тощо.

Ураховуючи специфічні обставини здійснення творчості М. Рильського, факти його біографії, ми висунули *гіпотезу* про наявність контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості поета; згадана раніше контрарність є фреймом у процесі формування образу митця.

Спираючись на зазначену проблему, ми сформулювали *мету* подальшого дослідження: ідентифікувати ознаки фрейму (рамки) у процесі формування образу Максима Рильського на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, що зображені в його творах і в біографії поета.

Методи

Серед методів, які ми застосували в подальшому дослідженні варто виокремити три основні групи, а саме: загальні методи, наукові методи й галузеві наукові методи.

Серед *загальних методів* ми обрали холістичний підхід у трактовці Я. Смутса, який передбачає розгляд творчості поета як цілісної системи, у якій всі елементи взаємопов'язані та взаємодіють між собою. Холістичний підхід дозволяє зрозуміти, як різні аспекти творчості М. Рильського – його особисті переконання, соціальні умови, ідеологічні вимоги й реакція критиків – впливають на формування його образу.

Для здійснення ідентифікації ознак фрейму у процесі формування образу Максима Рильського на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, що зображені в його творах і в біографії поета, ми звернулися до групи *наукових методів*, до

яких віднесли контент-аналіз, дискурс-аналіз, біографічний метод, соціологічний аналіз, семантичний аналіз, компаративний аналіз і фрейд-аналіз.

Контент-аналіз дозволив нам систематично вивчати тексти, виділяючи ключові теми, символи та образи. Аналізуючи твори М. Рильського, ми виявили повторювані мотиви, які вказують на його ставлення до соціальних і політичних реалій. Наприклад, аналіз поеми "Чумаки" дозволив виявити символи, які іронізують над радянським укладом. Оскільки дискурс-аналіз допоміг нам з'ясувати, як мова творів М. Рильського використовувалася для формування соціальних значень та ідентичностей, під час аналізу статті "Моя апологія, або самооборона", ми зрозуміли, як М. Рильський використовував мову для захисту своєї творчості та критики ідеологічних вимог. Біографічний метод дозволив нам вивчити життя та творчість особистості поета в контексті її часу. Причому аналіз біографії М. Рильського, зокрема його арешт і зміна позиції після ув'язнення, допомогли нам скласти уявлення про роль соціальних умов, що вплинули на творчість поета та його образ. Соціологічний аналіз ми здійснили для аналізу експлікації взаємодії між М. Рильським і суспільством, зокрема соціальними структурами й інститутами радянської доби. Після аналізу специфіки взаємодії М. Рильського з радянською владою та офіційними критиками, ми ідентифікували роль соціальних структур радянської доби, що вплинули на формування образу митця. Використання семантичного аналізу дозволило нам з'ясувати значення слів і виразів у контексті творчих рядків поезій і публіцистики М. Рильського за допомогою прихованих значень й алюзій, які вказують на критичне ставлення поета до радянського укладу. Ми також звернулися до компаративного аналізу, що дало нам можливість порівняти різні тексти або періоди творчості для виявлення спільних і відмінних рис, зафіксованих у творах М. Рильського до та після арешту. Фрейд-аналіз був застосований для виявлення того, як інформація організовується й подається в текстах, формуючи певні рамки сприйняття. Ми ідентифікували

не лише фрейми формування контрарного образу поета, а ставлення митця та його оточення до специфічних соціальних комунікацій радянської епохи в історії України.

Галузеві наукові методи, які знадобилися нам для здійснення ідентифікації ознак фрейму у процесі формування образу Максима Рильського на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, що зображені в його творах і в біографії поета, звузилися до літературного аналізу й історичного методу.

Літературознавчий аналіз дозволяє виявити ключові елементи творчості Рильського, такі як символи, алюзії та іронію, які формують його образ. Історичний метод, розрахований на аналіз історичних подій та контексту, в якому творилися літературні твори, слугував нам для розуміння впливу соціально-політичних умов радянського періоду на творчість М. Рильського та його біографію.

Методика нашого наукового пошуку передбачала два етапи, що склалися з декількох дослідницьких процедур.

На першому (теоретичному) етапі ми виконали такі процедури:

1) здійснили аналіз літератури, дотичної до аналізованої проблеми;

2) ідентифікували ознаки фрейму (рамки) у процесі формування образу М. Рильського на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, що зображені в його творах і в біографії поета.

На другому (верифікаційному) етапі були реалізовані такі процедури:

1) сформували методика експерименту й опитування після нього;

2) провели послідовно а) експеримент, який полягав в ознайомленні 32-х респондентів жіночої й чоловічої статі віком 17–22 років із текстом біографічної статті про М. Рильського (Wikipedia, 2025), і б) опитуванні (див. бланк опитування в Додатку до статті);

3) здійснили кількісно-якісний аналіз відповідей респондентів й презентували отримані результати в табличній та графічній формах (див. табл. 1–5 і рис. 1 далі).

Результати

На *першому етапі* дослідження ми здійснили теоретичний пошук ознак фрейму (рамки) у процесі формування образу Максима Рильського на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, що зображені в його творах і в біографії поета.

Оскільки дотепер зазначена нами проблема не вивчалася, надалі в огляді літератури ми звернемося до констатації тих результатів досліджень, що стосуються до аналізованої нами проблеми.

Біографічні описи й аналіз життєвих колізій письменника М. Рильського знаходимо в доступних джерелах радянського часу (Білецький, 1990; Крижанівський, 1955. Крижанівський, 1985; Донець, & Нагнибіда (Упоряд.), 1968; Наєнко (Упоряд.), 1982; Ільєнко, 1995) і періоду Незалежності України (Рильський, 2004; Гальченко та ін., 2009; Ткачук, 2011).

У поезії М. Рильського є чесне відверте зізнання, яке для нашого дослідження може бути прийняте як епіграф:

Життєву путь свою

Нерівно і хитаючись верстав я (Рильський, 2019).

У цитованих словах ми вбачаємо зізнання про непростий життєвий шлях поета, або декларацію контрарності соціальних комунікацій М. Рильського, що ідентифікується в інших творах автора у формі аллюзій чи паралелізму.

У поемі "Жага" автор раптово декларує контрарну до змісту твору думку про те, що "Мій сад – пустеля. І мій дім – тюрма" (Рильський, 1942). Нам невідомо, що передувало висловленню такої думки М. Рильського: чи контекст, у якому автор жаліється на те, що птахи, які пролітали над його садом, мають волю в небі, чи поет записує цитовані слова з натяком на двоїстість у ставленні до нього з боку критиків. Варто згадати про те, що 1943 року М. Рильський стає членом Всесоюзної комуністичної партії (більшовиків), або ВКП(б), після двадцяти років творчого життя в статусі поета-неокласика, який "як і решта неокласиків,... безпосередньо своєю творчістю не реагував на політичні події" (Wikipedia, 2025). Різка зміна

творчого й ідейного спрямування в житті поета позначила головну, на наш погляд, віху контрарності (протилежності) у соціальних комунікаціях М. Рильського. Різкий характер змін підкреслюється тим, що М. Рильський "...подеколи у відвертій формі (наприклад, у вірші "На світі є співучий Лянгедок") чи у вигляді іронічних «відступів» (як у "Чумаках" чи в поемі "Сашко") виявляв обурення проти ідейно-політичної та літературної атмосфери, що панувала тоді (зокрема, у статті "Моя апологія, альбо самооборона", що вийшла в київській газеті "Більшовик" 23 вересня 1923 року, ч. 216.)" (Wikipedia, 2025).

"На противагу пролеткультівцям і футуристам, які закликали традиції минулого і на голому ґрунті починати будівництво «пролетарської культури». Рильський і його однодумці високо підносять класичну спадщину" (Osvita.ua, 2025). Іронія щодо творчої атмосфери, що панувала в СРСР, експлікована М. Рильським в рядках вірша "На світі є співучий Лянгедок", який був написаний 1924 року й виданий у збірці "Де сходить сонце".

*Десь острів є, що осіяв Шекспір,
Де Діккенс усміхався крізь тумани;
В борах сибірських виє дикий звір,
Серед Сахари плінуть каравани.*

У творчості Максима Рильського експлікується іронія, яка виявляє різкий характер змін у його творчості та обурення проти ідейно-політичної та літературної атмосфери того часу. Одним з таких прикладів є поема "Сашко". У згаданій поемі М. Рильський використовує іронію та сатиру, щоб висловити своє ставлення до подій і людей того часу такими рядками:

*І ось, як би не дивно,
Сашко, що був колись
Сином простого села,
Став тепер "товаришем"
І "громадянином світу".*

Цитовані рядки демонструють, як головний герой, Сашко, змінюється під впливом нових ідей і політичної атмосфери, що викликає в автора іронічне ставлення до таких змін. Специфіка соціальних комунікацій персонажів творів М. Рильського дозволяє нам констатувати їхній контрарний характер по відношенню до соціально-політичної й ідейної матриці радянської епохи в історії України.

У поемі "Чумаки" знаходимо рядки, у яких М. Рильський експлікує іронію та критикує соціальну несправедливість чумацьких часів в Україні. Така іронія й критика несвідомо виявляють ставлення поета до пануючої ідеології радянської України:

*А чумаки йдуть, не зупиняються,
Їхній шлях довгий, важкий і тернистий.
Але вони знають: завжди так було,
І завжди так буде, поки світ стоїть.*

Ми інтерпретуємо цитовані рядки як іронічний коментар до незмінності людського життя та праці, незважаючи на зміни в політичній та соціальній сферах. М. Рильський використовує іронію й сатиру, щоб висловити своє обурення та критику стосовно ідейно-політичної та літературної атмосфери свого часу.

Варто звернути увагу на смисли статті М. Рильського "Моя апологія, альбо самооборона", які дозволяють нам ідентифікувати ознаки фрейму (рамки) у процесі формування образу поета на основі контрарного характеру соціальних комунікацій, зображених у його статті. Фрейм тут розуміється як концептуальна структура, яка організовує інформацію та надає їй певний контекст і значення. Аналіз тексту згаданої раніше статті ми здійснили з декількох ключових, на нашу думку, аспектів і виявили шість ознак фрейму формування образу М. Рильського.

Перша ознака фрейму полягає в контрасті між особистим і суспільним поета. М. Рильський підкреслює, що його творчість витікає з особистого досвіду та внутрішнього світу. Він стверджує, що може відгукуватися ліричним віршем тільки на те, що "одстоялось" у його душі. З іншого боку, офіційні

критики й радянська влада вимагають від нього відображення сучасних соціальних та політичних реалій, таких як "фабричний димар" та "повстання проти капіталу", що й породжує контрарний характер його поезій і вчинків персонажів творів М. Рильського.

Другу ознаку фрейму формування контрарного образу М. Рильського ми вбачаємо в іронії й самообороні. М. Рильський використовує іронію, щоб захистити свою творчість від критики. Він стверджує, що не може писати так, як від нього очікують, бо це суперечить його природі й світогляду. Іронія слугує фреймом, який показує контрарність між внутрішніми переконаннями поета й зовнішніми вимогами ідейно-політичної системи того часу.

Третьою ознакою фрейму формування контрарного образу М. Рильського ми вважаємо в наявності конфлікту між мистецтвом й ідеологією. Поет виступає за свободу творчості й вираження особистих почуттів і думок, що суперечить ідеологічним рамкам радянської влади. Такий конфлікт формує фрейм, у якому мистецтво протиставляється ідеології, а особиста свобода – суспільним вимогам.

Необхідно звернути увагу на експлікацію символіки й алюзії у вторах М. Рильського, щоб ідентифікувати *четверту ознаку* фрейму формування контрарного образу митця. У своїх творах М. Рильський часто використовує символи та алюзії, які можуть бути інтерпретовані як критика радянського укладу. Згадані раніше символи, паралелізм й алюзії слугують фреймом, який дозволяє читачеві бачити глибший зміст творів М. Рильського й розуміти його критичне ставлення до суспільних реалій.

У якості *п'ятої ознаки* фрейму формування контрарного образу М. Рильського вважаємо факт зміни ідейної позиції й адаптації поета. Після арешту й ув'язнення М. Рильський змінює свою позицію, презентуючи себе як симпатика "радянської дійсності" у збірці "Знак терезів". Інтерпретуємо як фрейм адаптації, який показує, як М. Рильський намагається вижити в умовах репресивного режиму, не втрачаючи при цьому своєї творчої сутності.

Шоста ознака фрейму формування контрарного образу М. Рильського експлікувалася на тих соціальних комунікаціях, які склалися під впливом реакції офіційних критиків на статтю поета. Їхня реакція сформувала фрейм соціальних комунікацій, у якому видно контрарність між його позицією та вимогами радянської ідеології. Зрозуміло, що шостий фрейм допомагає нам зрозуміти, як соціальні комунікації впливають на формування образу М. Рильського та його творчості.

Отже, ознаки фрейму формування контрарного образу М. Рильського в статті "Моя апологія, альбо самооборона" виявляються через контраст між особистим і суспільним, використання іронії та самооборони, конфлікт між мистецтвом й ідеологією, символіку й альянзи, зміну позиції та адаптацію, а також реакцію критиків.

М. Рильський використовував свою творчість як засіб вираження критики та іронії щодо радянського укладу, показуючи, що справжнє мистецтво не може бути обмежене ідеологічними рамками. Після виходу поеми "Жага" (1943) із друку не всі критики однозначно оцінили твір. О. Білецький (1990), аналізуючи творчу біографію М. Рильського, зокрема поему-видіння "Жага", зазначав факт творчої контрарності в настроях критиків радянської епохи. "...Деякі вади поеми знижують її ідейно-виховну силу... До них вона (критика – *прим. наша, О.Х.*) звужене розуміння патріотизму, недостатнє розкриття значення радянського періоду в історії України" (Білецький, 1990, с. 205). О. Білецький додає: "Не погоджувалися критики і з образом України – розіп'ятої на хресті матері-мучениці" (Білецький, 1990). Аналізуючи мовно-художні й семіотичні засоби поеми "Жага", О. Білецький погоджується з критиками радянського часу: "..., можливо, ..., наліт архаїки в образній системі був зайвий" (Білецький, 1990, с. 205). У критичному зауваженні О. Білецького ми вбачаємо контрарний смисл соціальних комунікацій у творчості М. Рильського.

Слід визнати, що сувора критика літературознавців і журналістів щодо окремих творів М. Рильського експлікувала

контрарний, часто негативний смисл у творчості поета. Контрарний смисл фіксувався в тому, що більшість офіційних джерел (газети, журнали, урядові постанови) свідчили про позитивне ставлення радянської влади до творчості М. Рильського. У такому позитивному руслі антиномічними, контрарними, протилежними були виступи критиків. Наприклад, опис ставлення критиків до автобіографічної поеми "Мандрівка в молодість" (1944) О. Білецький здійснює з переказу змісту зауважень до М. Рильського: "...поетові... схотілося з усією щирістю розповісти про початок свого життєвого шляху, про ту пору, коли він жив як «сучасності короткозорий син», коли, за його визнанням, його світогляд був сумішшю ліберального демократизму батьків з впливами занепадницьких гуртків «золотої молоді»" (Білецький, 1990, с. 205). Про контрарність соціальних комунікацій М. Рильського на той час О. Білецький повідомляє такими словами: "Поет не виправдовував цього (дитинства – *примітка наша, О.Х.*), але й не осуджував. Про своє дитинство він розповів так, ніби прожиті роки не перетворили його самого на «нову людину». Панівним у поемі стало почуття безмежної благодущності і всепрощення" (Білецький, 1990, с. 205).

На *другому етапі* дослідження ми провели експеримент й опитування, результати яких відобразили в табл. 1–5 і рис. 1, які подаємо далі. Метою експерименту й опитування було виявлення контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості М. Рильського як фрейму у процесі формування його образу в очах сучасної молоді 17–22 років.

Процедура експерименту полягала в такому: трьом групам здобувачів вищої освіти, що навчаються за спеціальністю "журналістика", в одному з київських вишів (група А: 9 осіб чоловічої та жіночої статі) й одному з івано-франківських вишів (група Б: 10 осіб жіночої статі; група В: 13 осіб жіночої статі) було запропоновано ознайомитися зі статтею "Рильський Максим Тадейович" (див. https://uk.wikipedia.org/wiki/Рильський_Максим_Тадейович). Після прочитання згаданої раніше статті

учасникам експерименту необхідно було відповісти на одне запитання ("Чи можна назвати соціальні комунікації у творчості М. Рильського контрарними (такими, що можна протиставити одне одному)?"). Варіантів відповіді було два: "так" і "ні". Після відповіді на запитання необхідно було письмово виконати завдання: "В одному-двох реченнях дайте суб'єктивну оцінку (опишіть, характеризуйте) образ М. Рильського".

Учасники групи А брали участь в експерименті й опитуванні 14 квітня 2025 року й виконали завдання впродовж 20 хв. (від 13:10 до 13:30). Учасники групи Б 11 квітня 2025 року впоралися із завданням за 18 хв (від 14:05 до 14:25), учасники групи В 11 квітня 2025 року від 15:35 до 15:43 виконали завдання за 8–15 хв).

Критеріями аналізу отриманих в експерименті й опитуванні даних ми обрали такі:

- 1) вік учасників експерименту й опитування;
- 2) стать учасників експерименту й опитування;
- 3) вид діяльності учасників експерименту й опитування;
- 4) місце постійного проживання учасників експерименту й опитування;
- 5) кількість негативних оцінок образу поета;
- 6) кількість позитивних оцінок образу поета;
- 7) кількість амбівалентних (протилежащих, контрарних) оцінок образу поета;
- 8) кількість нейтральних (таких, які не є позитивними, не є негативними) оцінок образу поета;

Інтерпретовані дані ми подали в табл. 1–5 і рис. 1 (див. далі).

У табл. 2 (див. далі) ми подали підсумкові показники інтерпретації за критерієм 1 ("Вік учасників експерименту й опитування"). Нами було виявлено 32 учасники експерименту й опитування, що склало 100 %. До числа 32 респондентів увійшли одна особа жіночої статі (3,1 %), 16 осіб жіночої статі (50 %), 13 осіб жіночої статі (40,6 %), одна особа жіночої статі (3,1 %), а також одна особа чоловічої статі (3,1 %). Середній вік учасників експерименту й опитування склав 18,6 років.

Таблиця 1

Результати інтерпретації даних, що отримані в експерименті й опитуванні, спрямованими на виявлення контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості М. Рильського як фрейму у процесі формування його образу в очах сучасної молоді 17–22 років

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1 ¹	2.2 ²	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
1	19	ж	с. Сваричів Івано-Франківської обл.	студентка	+	Образ Максима Рильського мені здається глибоко людяним і щирим поетом, що незважаючи на труднощі життя зберігав власну творчість і внутрішню гармонію. Він вміло поєднував ніжність і силу своїх віршів	-	+	-	-

¹ Див. "Завдання й анкета опитування" у Додатках до статті.

² Там само.

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
2	18	ж	с. Дубки Івано-Франківської обл.	студентка	+	Поет володів глибоким інтелектом і вишуканим почуттям краси, навіть в умовах складних історичних умов, що дозволило йому залишатися відданим світові мистецтва та культури. Характеризувалася його робота сильним почуттям гуманізму та прагненням до гармонії	-	+	-	-
3	18	ж	м. Івано-Франківськ	студентка	+	М. Рильський офіційно підлаштовувався до тодішнього життя, бо не мав вибору, проте навіть в таких умовах не втратив внутрішнього справжнього себе	-	+	-	-

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета				
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна	
4	18	ж	м. Трускавець Львівської обл.	СТУДЕНТКА	2.1	Спершу складається враження, що він піддалива та зрадницька особистість. На словах він говорив одне, проте його дії тим же словам суперечили. Складається неоднозначна думка про те, що особистість, проте в певний момент в його біографії залишають приємний осад після ознайомлення от як наприклад "матеріали про М. Рильського, які свідчать про те, що він не зрікся свого минулого і своїх націоналістичних позицій"	-	+	-	-
					2.2	Спершу складається враження, що він піддалива та зрадницька особистість. На словах він говорив одне, проте його дії тим же словам суперечили. Складається неоднозначна думка про те, що особистість, проте в певний момент в його біографії залишають приємний осад після ознайомлення от як наприклад "матеріали про М. Рильського, які свідчать про те, що він не зрікся свого минулого і своїх націоналістичних позицій"	-	-	+	-
5	18	ж	Франківськ м. Івано-	СТУДЕНТКА	Максим Рильський – це поет, у якій поєднуються талант поета, науковця, громадянина. Його образ є прикладом духовної сили, патріотичної та культурної людини	-	+	-	-	

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (У/Є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета					
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна		
6	19	ж	с. Лепетиха Миколаївської обл.	студентка	2.1	+	М. Рильський – це взірць інтелектуала, який поєднував у собі глибокі знання європейської культури, класичну освіченість і водночас уміння адаптуватися до умов радянської дійсності. Його постать уособлює внутрішню боротьбу між творчою свободою і зовнішнім тиском ідеології	-	+	-	-
7	18	ж	м. Івано- Франківськ	студент	2.2	+	Максим Рильський був розумним і талановитим чоловіком, який любив українську культуру та поезію. Але він спочатку писав вільно, як хотів, але потім змушений був підлаштовуватися під радянську владу	-	-	+	-

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
8	18	ж	м. Івано-Франківськ	студентка	+	Максим Рильський був символом стійкості та гідності української інтелігентності. Він зумів зберегти свої моральні принципи та творчу індивідуальність навіть у важких умовах тоталітарного режиму, це викликає велику повагу до нього, як до людини	-	+	-	-
9	20	ж	м. Івано-Франківськ	Студентка, журналістка	+	Образ Максима Рильського постає як постать надзвичайно інтелігентна, культурна й водночас морально стійка – людина, яка, попри тиск тоталітарної системи, зуміла зберегти внутрішню гідність, людяність і любов до справжнього мистецтва. Але водночас в ньому простежується простий людський страх інстинкт виживання, жорстокі часи вимагали жоретких дій, коли страх смерті брав гору, він намагався встояти на крихких терезах	-	-	+	-

Продовження табл. 1

Код уявника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета				
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна	
10	19	ж	м. Івано-Франківськ	студентка	2.1		+			
					2.2	Максим Рильський, на мою суб'єктивну думку є багатогранною постаттю, яка вміло балансувала між письменницькою діяльністю і вимогами радянської ідеології. Його життя – приклад контрарних соціальних комунікацій, оскільки з одного боку – неокласик із глибокими поглядами на життя, з іншого – офіційно визнаний діяч, що мусив адаптуватися до політичних реалій	-	+	-	
11	19	ж	м. Івано-Франківськ	студентка		+				

Продовження табл. 1

Код уявника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета								
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна					
12	17	ж	Закарпатська обл. с. Нижня Апша,	студентка	2.1	2.2								
					Максим Рильський був розумною, культурною людиною, яка щиро любила поезію, природу і своєю країну. Навіть, у складні часи він намагався зберегти гідність і залишитися справжнім поетом		+	-	-	-				
13	18	ж	Франківської області. с. Кривець Івано-	студентка			+							
					Максим Рильський належав до групи неокласиків, які прагнули до високоінтелектуальної літератури. Але в радянський період йому довелося адаптуватися до правил соціалістичного реалізму, щоб мати можливість творити та працювати. Завдяки його перекладацькій діяльності українці змогли ближче познайомитися зі світовою літературною спадщиною									

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (У/Є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
14	19	ж	с. Олешів Івано-Франківської обл.	студентка, журналістка	+	Максим Рильський вмів залишатися собою, навіть в умовах тиску та небезпеки. Він був освіченою, мудрою та талановитою людиною, яка залишила велику поетичну спадщину українському народу	-	+	-	-
15	18	ж	с. Павлівка Івано-Франківської обл.	студентка, журналістка	+	З цієї біографії Максим Рильський постає як інтелігент, який попри тиск влади та епохи, не зрікся своєї людяності. Йому вдавалося створювати незалежні від політики мистецькі твори	-	+	-	-

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/е)	Вік у/е	Стать у/е	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/е	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета					
					Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна				
16	18	ж	м. Івано-Франківськ	студентка	2.1	+	Максим Рильський це дуже багатогранна постать, його можуть впізнавати як перекладача, громадського діяча, так і мовознавця та "радянського поета" (що звучить не дуже однозначно і мені не подобається). Я думаю, що велику роль в його біографії грають роки в яких проживав Рильський, а саме життя за російської імперії, її розпаду, соціалістичної революції, початку радянського союзу, першої та другої світових війн, тому його образ може здаватися двоякою	-	-	+	-	
					2.2							

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (У/Є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбвалентна	Нейтральна
17	19	ж	М. Івано-Франківськ	студентка, офіціантка	+	Соціальні комунікації в біографії М. Рильського можна вважати контрарними, адже він постійно перебував між двома полюсами: митцем-гуманістом і культурним діячем радянської доби. Образ Максима Рильського можна розглядати, як людину, яка навіть у складні часи не зрадила своїм переконанням. Він залишався гідним і чесним, любив українську культуру і багато зробив для неї	-	-	+	-
18	18	ж	М. Івано-Франківськ	студентка	+	Максим Рильський справляє враження людини великої культури та сили духом. Він був не просто талановитим поетом, а ще й справжнім інтелектуалом, який умів поєднувати класичну освіту з глибоким патріотизмом і любов'ю до українського слова. Незважаючи на тиск радянської влади, йому вдалося зберегти своє обличчя, не зрадивши найважливіші для нього цінності — красу мови, людяність	-	+	-	-

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета						
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна			
19	18	ж	м. Калуш, Івано-Франківська область	студент	2.1	+				-		
					2.2		Талановита людина, що в складний історичний період намагалася найперше зберегти своє життя, а вже потім творити. І я не маю жодного морального права засуджувати його за зміну своєї позиції				-	
20	18	ж	с. Широке Дніпропетровська область	студентка, копірайтерка-фрілансерка		+	Попри небезпеку, тиск і звинувачення, Максим Рильський не зрікався того, ким є насправді. Він освічений і розумний чоловік, що не боявся своїх принципів та власних думок				-	

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета			
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
21	19	ж	с. Сваричів Франківська обл.	студентка	2.1	+			
					2.2		+	-	
22	18	ж	м. Івано-Франківська	студентка	М. Рильський постає перед нами як інтелектуальна особистість, яка прагне до саморозвитку. Образ митця викликає захоплення (його твори та творчість)	+	-	-	
23	19	ж	м. Тисмениця Франківської області	студентка	Максим Рильський – це багатогранна особистість, перекладач, музикант, науковець. Прагнув гармонії між мистецтвом та наукою	+	-	-	

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів	Оцінка образу поета						
						Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна			
24	18	ж	с. Семіполи Броварський р-н Київської обл.	студентка	2.1	2.2	-	+	-	-		
25	19	ж	м. Чернівці	студентка	+					-	+	
							Образ Максима Рильського складний, оскільки він людина, яка зберегла вірність українському слову, навіть коли змушений був писати "під диктовку" влади. Його внутрішній спротив проявлявся у творчості, яку він ховав у шухляду. Це показує, що він залишався вірним собі навіть у важкі часи					
							М. Рильський – людина, яка намагалася відстоювати українське, але, якщо брати до уваги діяльність інших українських діячів, він все ж таки приєднувався та підтримував дії СРСР, щоб вижити. Тому ця постать, особисто для мене, є дещо суперечливою					

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
26	19	ж	м. Костопіль, Рівненської обл.	Студентка	+	М. Рильський був просто людиною. Він хотів зберегти своє життя, тому йшов на компроміс. Його творча діяльність стала певним прикладом радянських методів боротьби з "неугодними". Образ Рильського я можу охарактеризувати як нейтральний, людський, чуйний	-	-	-	+
27	18	ж	с. Мина Бучанський район Київської області.	Студентка	+	Після прочитання статті склалося більше позитивне ставлення до Максима Рильського. При радянській владі він мав працювати у "ї бік" для того, щоб залишатися живим та на волі. Для когось це буде зрада Батьківщині, але водночас він не забував своє коріння, ідентифікував себе як українського письменника, казав про це іншим, та надалі створював українську поезію, хоч і для "своїх", але вже не на папері	-	+	-	-

Продовження табл. 1

Код учасника експерименту (у/є)	Вік у/є	Стать у/є	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/є	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета			
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
28	19	ж	м. Запоріжжя	студентка	+	Максим Рильський – талановитий митець, справжній майстер слова та патріот своєї країни та мови, який усіма силами прагнув поширити українську творчість у світові маси. Його з упевненістю можна вважати одним з класиків вітчизняної літератури через його щирі любов до української мови та культури	-	+	-	-
29	18	ж	м. Київ	студентка	-	Максим Рильський – людина, яка попри складні життєві обставини, залишалася інтелігентною та освіченою людиною, яка зуміла зберегти вірність слову і культурі	-	+	-	-
30	19	ж	м. Умань	студентка	+	Образ Максима Рильського – це образ інтелігентного, мудрого й культурного поета, який зумів зберегти гідність і духовні цінності навіть у тоталітарні часи	-	+	-	-

Закінчення табл. 1

Код учасника експерименту (у/е)	Вік у/е	Стать у/е	Місце постійного проживання	Вид діяльності у/е	Коди запитань і відповіді респондентів		Оцінка образу поета							
					2.1	2.2	Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна				
31	19	ж	м. Київ	Студентка, консультант	+	Поет, перекладач, публіцист, людина дуже добра. Надзвичайно розвинена в інтелектуальному плані особистість. Характеризується поєднанням античної строгості, української душевності, балансом між класикою та модерном, тонкою емоційністю	-	+	-	-	0	23/71,8%	8/25%	1/3,1%
32	22	ч	м. Київ	маркетолог, психіатр, студент, журналіст	-	Максим Рильський – багатогранна особистість, талановитий поет, перекладач, який поєднував у собі інтелектуальну глибину з людською теплотою, незважаючи на складні умови життя в радянські часи	-	+	-	-	0	23/71,8%	8/25%	1/3,1%
РАЗОМ: 32/100%	-	-	-	-	Ні – 2/6,1% Так – 30/93,9%	-	-	-	-	-	0	23/71,8%	8/25%	1/3,1%

Таблиця 2

**Підсумкові показники інтерпретації за критерієм 1
аналізу результатів експерименту й опитування
(N = 32, або 100 %)**

Критерій аналізу							
№ з/п	1. Вік учасників експерименту й опитування						
	17 років	18 років	19 років	20 років	22 роки	Σ Разом:	Середній віковий показник вибірки
1.1	1/ 3,1 %	16/ 50 %	13/ 40,6 %	1/ 3,1 %	1/ 3,1 %	32/ 100 %	18,6 років

Данні табл. 2 ми інтерпретували на рис. 1.

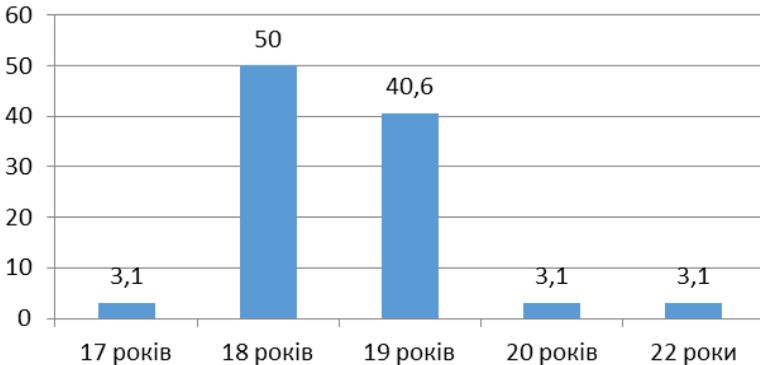

Рис. 1. Вік учасників експерименту й опитування

До табл. 3 ми внесли підсумкові показники інтерпретації за критерієм 2 ("Стать учасників експерименту й опитування"). Нами було встановлено, що серед учасників експерименту й опитування був один (3,1 %) чоловік і 31 (96,8 %) жінок.

Таблиця 3

**Підсумкові показники інтерпретації за критерієм 2
аналізу результатів експерименту й опитування (N = 32, або 100 %)**

Критерій аналізу			
№ з/п	2. Стать учасників експерименту й опитування		
	Чоловік	Жінка	Σ Разом:
2.1	1/3,1	31/96,8 %	32/99,9 %

Аналіз показників табл. 4, у якій ми відобразили дані за критерієм 3 ("Вид діяльності учасників експерименту й опитування"), дозволив констатувати, що серед 32 (100 %) реципієнтів і респондентів студентами були 26, або 81,1 %, тоді як студентів, які паралельно виконували обов'язки журналістів, працюючи в різних видах медіа, було 2, або 6,1 %. Один (3,2 %) учасник експерименту й опитування був студентом і працював копірайтеркою та фрілансеркою. Один учасник (3,2 %) був паралельно і студенткою, і офіціанткою; ще одна (3,2 %) учасниця експерименту й опитування була консультанткою. Один (3,2 %) студент-чоловік попри статусу "студент" мав статуси "психіатр", "маркетолог" і "журналіст".

Таблиця 4

**Підсумкові показники інтерпретації за критерієм 3
аналізу результатів експерименту й опитування (N = 32, або 100 %)**

Критерій аналізу				
№ з/п	3. Вид діяльності учасників експерименту й опитування			Σ
		Чоловік (кільк. / %)	Жінка (кільк. / %)	Сума (у %)
1	Студент(-ка)	0	26	81,1
2	Студентка, журналістка	0	2	6,1
3	Студентка, копірайтерка, фрілансерка	0	1	3,2
4	Студентка, офіціантка	0	1	3,2
5	Студентка, консультант	0	1	3,2
6	Маркетолог, психіатр, студент, журналіст	1	–	3,2
7	Разом:	1	31	100

Показники табл. 4 ми відобразили графічно на рис. 2.

Рис. 2. Підсумкові показники інтерпретації за критерієм 3 аналізу результатів експерименту й опитування

Критерій 4 "Місце постійного проживання учасників експерименту й опитування" дозволив нам отримати й інтерпретувати дані, що подані в табл. 5 (див. далі).

Співвідношення показників табл. 4 ми відобразили в графічній формі на рис. 3 (див. далі). Інтерпретовані дані на рис. 3 дозволили нам стверджувати, що учасників експерименту й опитування, які постійно проживали на території Івано-Франківська (34,3 %) і на території Івано-Франківської області (25 %), було більше половини (59,3 %) від числа всіх учасників (100 %).

Також ми встановили, що серед учасників дослідження, які проживали постійно на території м. Київ (9,3 %) і Київської області (6,25 %) разом було 15,55 %. Отже, переважна більшість учасників експерименту й опитування постійно мешкали на територіях м. Івано-Франківськ й Івано-Франківської області (разом – 59,3 %) і на територіях м. Київ і Київської області (разом – 15,55 %). У сумі учасників дослідження, що проживали на територіях м. Київ і м. Івано-Франківськ, Київської й Івано-Франківської областей, ми нарахували $59,3 + 15,55 = 74,85$ %.

Таблиця 5

Підсумкові показники інтерпретації за критерієм 4
аналізу результатів експерименту й опитування (N = 32, або 100 %)

Критерій аналізу			
№ з/п	4. Місце постійного проживання учасників експерименту й опитування		
		Кількість	%
1	м. Київ	3	9,3
2	м. Запоріжжя	1	3,1
3	м. Чернігів	1	3,1
4	м. Івано-Франківськ	11	34,3
5	м. Умань, Черкаська обл.	1	3,1
6	м. Трускавець, Львівська обл.	1	3,1
7	м. Костопіль, Рівненської обл.	1	3,1
8	Івано-Франківська область (м. Тисмениця, м. Калуш, с. Сваричів, с. Павлівка, с. Кривець, с. Олешів, с. Дубки)	8	25
9	Закарпатська обл. (с. Нижня Апша)	1	3,1
10	Миколаївської обл. (с. Лепетиха)	1	3,1
11	Дніпропетровська обл. (с. Широке)	1	3,1
12	Київська область (с. Мила, с. Семиполки)	2	6,25
13	РАЗОМ	32	99,65

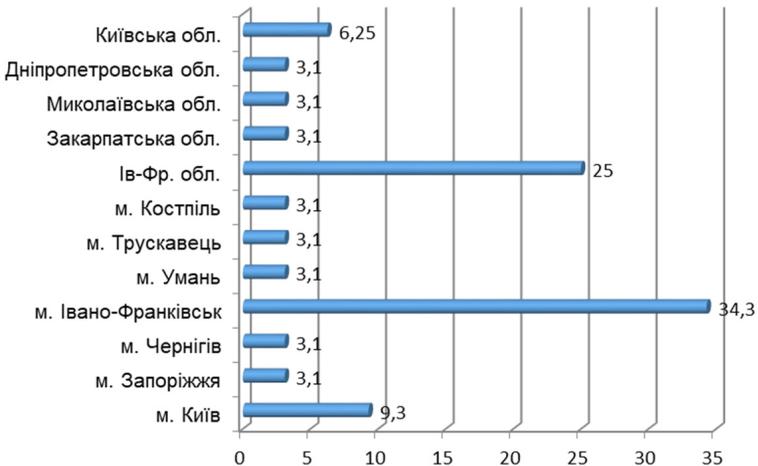

Рис. 3. Місце постійного проживання учасників експерименту й опитування

Решта (25,15 %) учасників експерименту й опитування мешкали в таких містах: Запоріжжя, Чернігів, Умань, Костопіль, Трускавець, а також у селах Дніпропетровської, Миколаївської, Закарпатської, Черкаської та Львівської областей.

За нашими підрахунками, 32 (100 %) учасників дослідження представляли 20 населених пунктів України, що розташовані на територіях 10 областей країни. Таку вибірку варто вважати репрезентативною, або такою, що відповідає "всій сукупності об'єктів за однією або кількома суттєвими характеристиками" (Vue.gov.ua, 2025).

За результатами дослідження (експерименту й опитування) ми сформуваємо табл. 6 (див. далі).

Таблиця 6

Підсумкова інтерпретація даних, отриманих в експерименті й опитуванні, що спрямовані на виявлення контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості М. Рильського як фрейму у процесі формування його образу в очах сучасної молоді 17–22 років

№ з/п	Кількість учасників дослідження	Код запитання і кількість (%) відповідей респондентів		Оцінка образу поета			
		2.1 ³		Негативна	Позитивна	Амбівалентна	Нейтральна
		Ні	Так				
1	РАЗОМ: 32/100 %	2/ 6,1 %	30/ 93,9 %	0	23/ 71,8 %	8/ 25 %	1/ 3,2 %

Показники інтерпретованих даних табл. 6 ми відобразили на рис. 4 і 5.

³ Див. "Завдання й анкета опитування" у Додатках до статті.

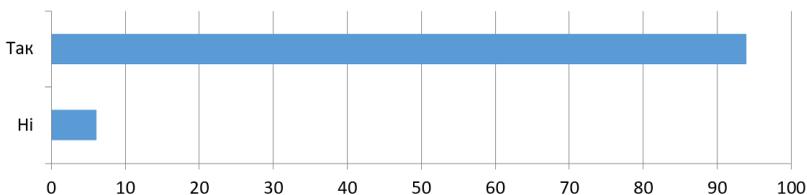

Рис. 4. Кількість (%) відповідей респондентів на запитання "Чи можна назвати соціальні комунікації у творчості М. Рильського контрарними (такими, що можна протиставити одне одному)?"

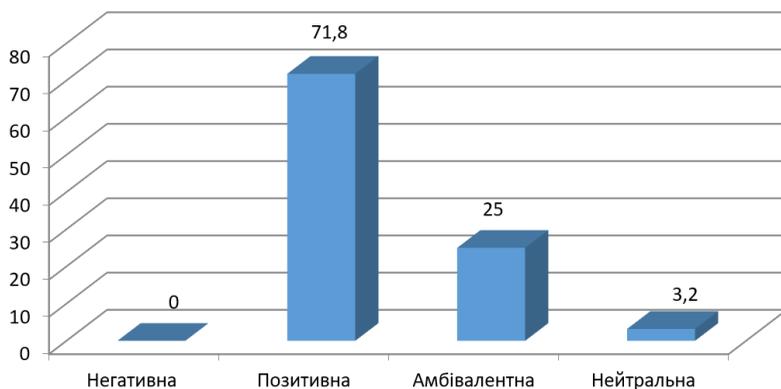

Рис. 5. Показники оцінки образу поета М. Рильського здобувачами (віком 17–22 років) вищої освіти, які навчаються за спеціальністю "Журналістика" (N = 32)

Дискусія і висновки

Результати дослідження підтвердили гіпотезу про наявність контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості Максима Рильського, який виступає фреймом у процесі формування його образу. Аналіз творів поета, його біографії та реакції сучасної молоді на його постать виявив кілька ключових аспектів, які підкреслюють цю контрарність.

М. Рильський у своїй творчості часто підкреслював, що його поезія витікає з особистого досвіду та внутрішнього світу, що

суперечило вимогам радянської ідеології, яка вимагала відображення сучасних соціальних і політичних реалій. За результатами дослідження ми встановили, що такий контраст між внутрішнім світом поета й зовнішніми вимогами став однією з головних ознак фрейму формування його образу.

Поет використовував іронію як засіб захисту своєї творчості від критики, що дозволяло йому виражати свої справжні почуття й думки, не порушуючи при цьому ідеологічні рамки. Вважаємо, що іронія слугувала фреймом, який демонструє контрарність між внутрішніми переконаннями М. Рильського та зовнішніми вимогами системи.

Оскільки М. Рильський виступав за свободу творчості й вираження особистих почуттів, його рання творчість суперечила радянській ідеології. Згаданий конфлікт сформував фрейм, у якому мистецтво протиставлялося ідеології, а особиста свобода – суспільним вимогам. Результати нашого аналізу засвідчили акт того, що у творах М. Рильського часто використовуються символи й алюзії, які ми інтерпретували як критику радянського укладу. Такі елементи слугують, на наш погляд, фреймом, який дозволяє читачеві бачити глибший зміст творів поета й розуміти його критичне ставлення до суспільних реалій. Після арешту та ув'язнення М. Рильський змінив свою позицію, презентуючи себе як симпатика "радянської дійсності". Вважаємо таку лінію творчої й суспільної поведінки фреймом адаптації, який показує, що поет намагався вижити в умовах репресивного режиму, не втрачаючи при цьому своєї творчої сутності. Соціальні комунікації, що склалися під впливом реакції офіційних критиків на статті та твори М. Рильського, сформували фрейм, у якому видно контрарність між його позицією та вимогами радянської ідеології.

Результати експерименту й опитування, проведених серед 32 представників сучасної студентської молоді віком від 17 до 22 років, які навчаються за спеціальністю "журналістика" у двох українських вишах і які постійно проживають у двадцяти населених пунктах України, також підтвердили наявність контрарного характеру соціальних комунікацій у творчості М. Рильського. Більшість респондентів (93,9 %) вказали, що

соціальні комунікації у творчості поета можна вважати контрарними. При цьому 71,8 % оцінок образу М. Рильського були позитивними, 25 % – амбівалентними, а 3,2 % – нейтральними. Такі факти свідчать, на нашу думку, про те, що сучасна молодь сприймає М. Рильського як багатогранну та складну постать, яка змогла зберегти свою гідність і творчу індивідуальність навіть у важких умовах тоталітарного режиму.

Отже, контрарність між особистим і суспільним, використання іронії та самооборони, символіка й алюзії, зміна позиції й адаптація, а також соціальні комунікації служать фреймами, які допомагають зрозуміти складну й багатогранну природу творчості М. Рильського. Перелічені фрейми дозволяють краще інтерпретувати його твори й біографію, а також розуміти, як його образ формувався в умовах радянської ідеології.

Результати дослідження підкреслюють, що М. Рильський був не просто талановитим поетом, а також людиною, яка змогла зберегти свою внутрішню свободу й гідність у складних історичних умовах. Його творчість залишається актуальною і сьогодні, оскільки вона піднімає важливі питання про взаємодію мистецтва й ідеології, особистої свободи й суспільних вимог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Білецький, О. І. (1990). *Літературно-критичні статті*. (М. Л. Гончарук, Упоряд., авт. приміт.). Дніпро.
- Гальченко, С. А., Колесник, В. Л., Рильський, М. Г., & Шаповал, Ю. І. (Упоряд.). (2009). *3 трудів і днів Максима Рильського*. А.С.К.
- Горовий В. (2010). *Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс*. НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського.
- Донець, Г., & Нагнибіда, М. (Упоряд.). (1968). *Незабутній Максим Рильський* : спогади. Дніпро.
- Льєнко, І. (1995). *Жага : твори і дні Максима Рильського : док. Життєпис*. Дніпро.
- Крижанівський С. А. (1955). *Максим Рильський : критико-біографічний нарис*. Рад. письменник.
- Крижанівський С. А. (1985). *Максим Рильський*. Вища школа.
- Наєнко, М. К. (Упоряд.). (1982). *Творчий світ письменника* : літературно-критичні матеріали про творчість українських радянських письменників. Рад. школа.
- Почепцов Г. Г. (2010). Соціальні комунікації і нові комунікативні технології. *Комунікація*, (1), 19–26.
- Рильський, М. (1942). *Жага : поема-видіння*. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=180>

Рильський, Б. М. (2004). *Мандрівка в молодість батька*. 2-ге вид. доп. Київська правда.

Рильський, М. (2019). *Мудрості від Максима Рильського*. Вислови, поради, роздуми, настанови, звернення, міркування про філософію буття. Саміт-Книга.

Різун, В. В. (2012). Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. *Психолінгвістика*, (10), 305–314.

Розуміюча соціологія Макса Вебера. Теорія соціальної дії. Типи соціальної дії. Типи легітимного панування. Quizlet. <https://quizlet.com/ua/907119881/Розуміюча-соціологія-Макса-Вебера-Теорія-соціальної-дії-Типи-соціальної-дії-Типи-легітимного-панування-flash-cards/>

Ткачук, М. (2011). Неокласичний дискурс Максима Рильського. *Наукові записки*, (31), 129–150. ТНПУ.

"У нього кожне слово – це перлина": до 120-х роковин від дня народження Максима Тадейовича Рильського. https://library.vspu.edu.ua/vistavki/maksim_rilskiy/rilsky.htm

Холод, О. М. (2018). *Соціальні комунікації: тенденції розвитку*. Білий Тигр.

Osvita.ua. (2025). *Максим Рильський: біографія та збірки поезій*. <https://osvita.ua/vnz/reports/biograf/24086/>

Slovyk.me. (2025). Контрарний. *Великий тлумачний словник сучасної мови*. <https://slovyk.me/dict/vts/контрарний>.

Vue.gov.ua. (2025). Репрезентативність. *Велика українська енциклопедія*. <https://vue.gov.ua/Репрезентативність>

Wikipedia. (2025). *Рильський Максим Тадейович*. https://uk.wikipedia.org/wiki/Рильський_Максим_Тадейович

REFERENCES

Biletskyi, O. I. (1990). *Literary Critical Articles*. (M. L. Honcharuk, Edited and annotated). Dnipro [in Ukrainian].

Donets H., & Nahnybida, M. (Comps.). (1968). *Unforgettable Maksym Rylskiy: Memoirs*. Dnipro [in Ukrainian].

"Every Word of His is a Pearl": On the 120th Anniversary of Maksym Tadeyovich Rylskiy. [in Ukrainian]. https://library.vspu.edu.ua/vistavki/maksim_rilskiy/rilsky.htm.

Halchenko, S. A., Kolesnyk, V. L., Rylskiy, M. H., & Shapoval, Yu. I. (Eds). (2009). *From the Works and Days of Maksym Rylskiy*. A.S.K. [in Ukrainian].

Horovyi, V. (2010). *Social Information Communications: Their Content and Resources*. National Academy of Sciences of Ukraine, National Library of Ukraine named after V. I. Vernadskiy [in Ukrainian].

Ilenko, I. (1995). *Thirst: The Works and Days of Maksim Rylskiy*. Documentary Biography. Dnipro [in Ukrainian].

Kholod, O. M. (2018). *Social Communications: Trends in Development*. Bilyi Tyhr [in Ukrainian].

Kryzhanivskiy, S. A. (1955). *Maksym Rylskiy: A Critical-Biographical Essay*. Rad. pysmennyk [in Ukrainian].

Kryzhanivskiy, S. A. (1985). *Maksym Rylskiy*. Vysha shkola [in Ukrainian].

Nayenko, M. K. (Ed). (1982). *The Creative World of the Writer: Literary Critical Materials on the Work of Ukrainian Soviet Writers*. Rad. shkola [in Ukrainian].

Osvita. (2025). *Maksym Rylskiy: Biography and Poetry Collections*. [in Ukrainian]. <https://osvita.ua/vnz/reports/biograf/24086/>

Pocheptsov, G. G. (2010). Social Communications and New Communicative Technologies. *Communication*, (1), 19–26 [in Ukrainian].

Rizun, V. V. (2012). Outlines of the Methodology of Research on Social Communications. *Psycholinguistics*, (10), 305–314 [in Ukrainian].

Rylskiy, M. (1942). *Thirst: A Poem-Vision*. [in Ukrainian]. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=180>

Rylskiy, B. M. (2004). *Journey into the Youth of the Father*. 2nd ed., supplemented. Kyivska pravda [in Ukrainian].

Rylskiy, M. (2019). *Wisdom from Maksym Rylskiy*. Sayings, Advice, Reflections, Instructions, Addresses, Thoughts on the Philosophy of Being. Samit-Knyha [in Ukrainian].

Slovnuk.me. (2025). Contrary. *Great Explanatory Dictionary of the Modern Language*. [in Ukrainian]. <https://slovnuk.me/dict/vts/контрарний>

Tkachuk, M. (2011). The Neoclassical Discourse of Maksym Rylskiy. *Scientific Notes*, (31), 129–150. TNPU [in Ukrainian].

Understanding Sociology of Max Weber. Theory of Social Action. Types of Social Action. Types of Legitimate Domination. Quizlet. [in Ukrainian]. <https://quizlet.com/ua/907119881/Розуміюча-соціологія-Макса-Вебера-Теорія-соціальної-дії-Типи-соціальної-дії-Типи-легітимного-панування-flash-cards/>

Vue.gov.ua. (2025). Representativeness. *Great Ukrainian Encyclopedia*. [in Ukrainian]. <https://vue.gov.ua/Репрезентативність>

Wikipedia. (2025). *Rylskiy Maksym Tadeyovich*. [in Ukrainian]. https://uk.wikipedia.org/wiki/Рильський_Максим_Тадейович

Отримано редакцією збірника / Received: 22.05.25

Прорецензовано / Revised: 17.06.25

Схвалено до друку / Accepted: 02.09.25

Oleksandr KHOLOD, Full member of the Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine, DSc (Philol.), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-6851-0176,

e-mail: oleksandr.holod@pnu.edu.ua

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk), Ukraine

THE CONTRARY NATURE OF SOCIAL COMMUNICATIONS IN THE BIOGRAPHY OF MAKSYM RYLSKYI

Background. *The problem of the contrary nature of social communications in the works of Maksym Rylskiy is multifaceted and understudied. The term "social communications" requires clarification, as there are various interpretations. The contrariness in Rylskiy's work has also not been fully explored,*

which emphasizes the relevance of this study. The aim of the research is to identify the signs of the frame in the process of forming the poet's image based on the contrary nature of social communications presented in his works and biography.

Methods. The study is based on a holistic approach that examines Rylskiy's work as an integrated system. Methods used include content analysis, discourse analysis, biographical method, sociological analysis, semantic analysis, comparative analysis, and frame analysis. Literary analysis and historical methods are also employed to study the influence of socio-political conditions on the poet's work. The research includes two stages: theoretical analysis of literature and an experiment with a survey of 32 respondents aged 17–22 years.

Results. The analysis of Rylskiy's works revealed several key signs of the frame: the contrast between the personal and the social, the use of irony and self-defense, the conflict between art and ideology, symbolism and allusions, the change of position and adaptation, as well as the reaction of critics. The experiment showed that 93.9 % of respondents consider the social communications in Rylskiy's work to be contrary. Positive assessments of his image accounted for 71.8 %, ambivalent assessments for 25 %, and neutral assessments for 3.2 %.

Conclusions. The study confirmed the hypothesis about the presence of the contrary nature of social communications in the works of Maksym Rylskiy. The poet managed to preserve his inner freedom and dignity in difficult historical conditions, which makes his work relevant today. The results obtained allow for a better interpretation of Rylskiy's works and biography, as well as an understanding of how his image was formed under the conditions of Soviet ideology.

Keywords: Maksym Rylskiy, social communications, contrariness, frame, irony, biographical method, literary analysis.

ДОДАТОК

Завдання й анкета опитування

Ваш вік –

Ваша стаття –

Вид діяльності –

Місце постійного проживання –

Інструкція

Прошу виконати три завдання.

1. Прочитайте статтю "Рильський Максим Тадейович" (див. https://uk.wikipedia.org/wiki/Рильський_Максим_Тадейович).
2. Дайте відповіді на запитання 2.1 і 2.2. (див. далі).
 - 2.1. Чи можна назвати соціальні комунікації в творчості М. Рильського контрарними (такими, що можна протиставити одне одному)?
 - Так _____
 - Ні _____

2.2. В одному-двох реченнях дайте суб'єктивну оцінку (опишіть, характеризуйте) образ М. Рильського.

Дякую за активність!

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.